

Процедури й стандарти наукової освіти в НаУКМА

Л. Архипова, к.філ.н., заступник Директора ДШ НаУКМА,
доцент каф. філософії та релігієзнавства НаУКМА

Інтенсивний курс "Процедури й стандарти наукової освіти в НаУКМА", Настановча сесія 2011-
2012 Докторської школи НаУКМА, 4 жовтня 2011 р.

THELOS

ЗАРАДИ ЧОГО ІСНУЄ ДОКТОРСЬКА ШКОЛА НАУКМА?

Як, не покладаючись на романтичні уявлення про
університет як співтовариство єднання духу, що
творить себе сам,
вибудувати інституційний
структурований простір,
в якому може виховуватися й набувати
інтелектуальної зрілості **не споживач, але
активний учасник “суспільства знань”?**

Ми прагнемо

**створити умови для виховання дослідника з
творчим мисленням, здатним до постійного
вдосконалення й активної діяльності в
змінному й проблемному світі,
поза межами замкненого простору фахової
усталеності.**

**Допомогти докторантам Докторської школи НаУКМА
стати визнаними діячами глобальної академічної
спільноти.**

загальна мета

Статут НаУКМА (нова редакція) 11.03.2011

Пункт 6.5.

- Основні завдання наукової та інноваційної діяльності НаУКМА:
- розробляти та впроваджувати в навчальний процес новітні інформаційні технології, програми, форми, методи й засоби навчання, реалізовувати інноваційні програми підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів, запроваджуючи нові форми підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, зокрема експериментальних структурованих докторських програм третього циклу освіти;
- Втілювати інноваційні наукові та освітні проекти у рамках, обумовлених Болонським процесом;

Це третій цикл освіти, спрямований на підготовку висококваліфікованих науковців і викладачів шляхом поєднання цілеспрямованого структурованого навчання і здійснення наукових досліджень, що забезпечує високий рівень фахових знань і формування дослідницької культури, відповідної світовим та європейським академічним стандартам.

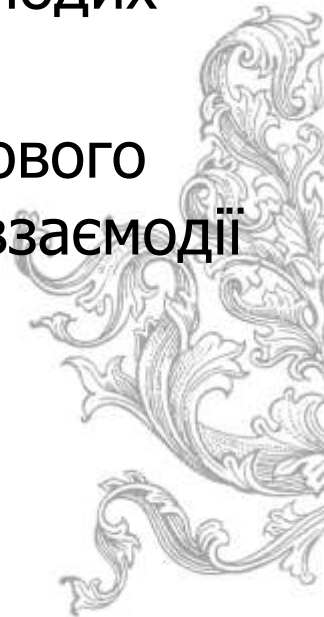
ДШ НаУКМА: принципи

- Засадничим принципом наукової освіти в ДШ НаУКМА є стимулювання самостійної та продуктивної дослідницької діяльності, підтримка фахової активності й прагнення до нових знань, відкритості до комунікації та взаємодії в рамках міжнародної академічної спільноти.
- *Якість наукової освіти* в ДШ НаУКМА визначається рівнем ефективності навчального і дослідницького компонентів Докторських програм, забезпечення кваліфікованого наукового керівництва, досконалості системи оцінювання досягнень докторантів, набуття ними належних фахових навичок і компетенцій.

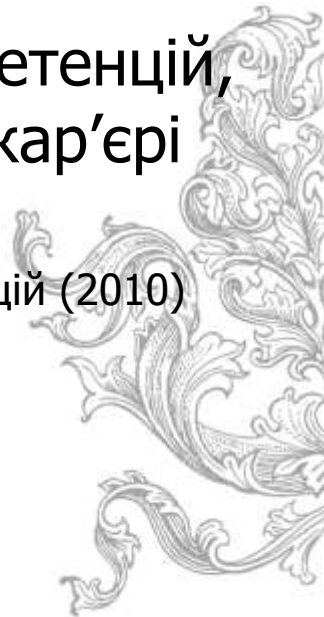

- підготовка висококваліфікованих дослідників;
- створення різноманітних Докторських програм і сприяння їх розвитку;
- формування продуктивного наукового середовища шляхом залучення докторантів до діяльності в межах реальних дослідницьких груп і наукових проектів;
- сприяння зростанню фахової компетентності молодих дослідників;
- запровадження принципу відповідального наукового керівництва; створення умов для ефективної взаємодії наукового керівника і докторанта;

- підтримка інноваційних форм освітньої підготовки дослідників;
- сприяння академічній мобільності докторантів і членів фахових груп Докторських програм;
- інтернаціоналізацію дослідницької роботи й навчальних можливостей; поширення результатів наукових досліджень у міжнародній науковій спільноті;
- розвиток науково-організаційних навичок і компетенцій, здатних сприяти академічній і поза-академічній кар'єрі докторантів.

Відповідно до Зальцбурзьких принципів (2005) і Зальцбурзьким рекомендацій (2010)

загальний критичний огляд

РЕЗУЛЬТАТИ ГЛОБАЛЬНИХ РЕФОРМ RHD ОСВІТИ

Основні тенденції розвитку докторської освіти

- Міждисциплінарність
- “Професіоналізація”, орієнтація на поза-наукову кар’єру
- Transferrable skills vs academic skills
- Проектний уклад наукової роботи

- *European Education Area Trends 2010 Report* - p. 43-44 http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bol50%ogna/2010_conference/index.htm

Продуктивні результати глобальних реформ

- Докторська освіта (doctoral education) як концепт впроваджується реформаторськими деклараціями Болонського процесу з 2003 р.
- Зальцбурзькі рекомендації 2005 р., які почали втілюватися згідно Бергенського комюніке 2005 р., дали свої результати:
  - 72% освітніх інституцій здійснюють зараз докторську освіту через структуровані докторські програми та додаткові навчальні курси, й це видозмінило європейську традицію PhD монологічної взаємодії молодого дослідника й професора;
  - 50% випускників нових програм знаходять роботу дослідницького характеру поза межами університету.

Продуктивні результати глобальних реформ

- Зальцбурзькі рекомендації II червня 2010 р. Європейської ради докторської освіти (EUE-CDE), підримані представниками 165 університетів з 36 країн, визнали такі засадничі принципи успішної реалізації освіти дослідника:
- Оригінальне дослідження, спрямоване на розширення знання;
- Велика увага до процедур відбору та зарахування ;
- Розмаїття докторських програм і навчальних стратегій;
- Значущість структурованої оцінки групою наукового керівництва та наскрізного моніторингу;
- Дослідницьке середовище, що підтримує високу академічну культуру;
- Відповідальність за академічні результати;
- Професійна допомога в спрямуванні кар'єрного розвитку докторанта.

Основні документи

- European Research Area (ERA) policy
http://ec.europa.eu/research/era/index_en.htm
- European Higher Education Area (EHEA) framework of qualifications
<http://www.ehea.info/>
- European Quality Assurance Register for Higher Education requirements (EQAR) <http://www.eqar.eu>
- European Standards and Guidelines for Quality Assurance (ESG)
- Tuning Approach <http://tuning.unideusto.org>

Інституційна структура

МОДЕЛЬ ДШ НАУКМА

Основні принципи

- Зв'язок між навчанням і дослідженням
- Phronesis (практичне дієве знання)
- Ефективна комунікація і колективна робота фахових груп із докторантами
- Постійний моніторинг і розвиток академічної культури
- Узгодження вимог до дослідження українського та міжнародного законодавства
- Впровадження сучасних європейських практик наукової освіти

Основні складові процесу наукової освіти в НаУКМА

- Структуроване **навчання**: Навчальна програма ДШ+ навчальні програми за фахом для 3 років підготовки
- **Варіативність** й індивідуація навчальних форматів і завдань
- **PHD Colloquium** (Докторантський колоквіум): постійно діючий семінар для представлення проміжних результатів досліджень
- Колективна **фахова підтримка групи наукових керівників** з відповідною високою кваліфікацією і спеціалізацією і фахової групи
- Навчальні **дослідницькі проекти** і можливості викладання
- Цілеспрямований **розвиток загальних професійних якостей** (transferrable skills)
- Використання **LMS** для управління та звітності в ДШ НаУКМА

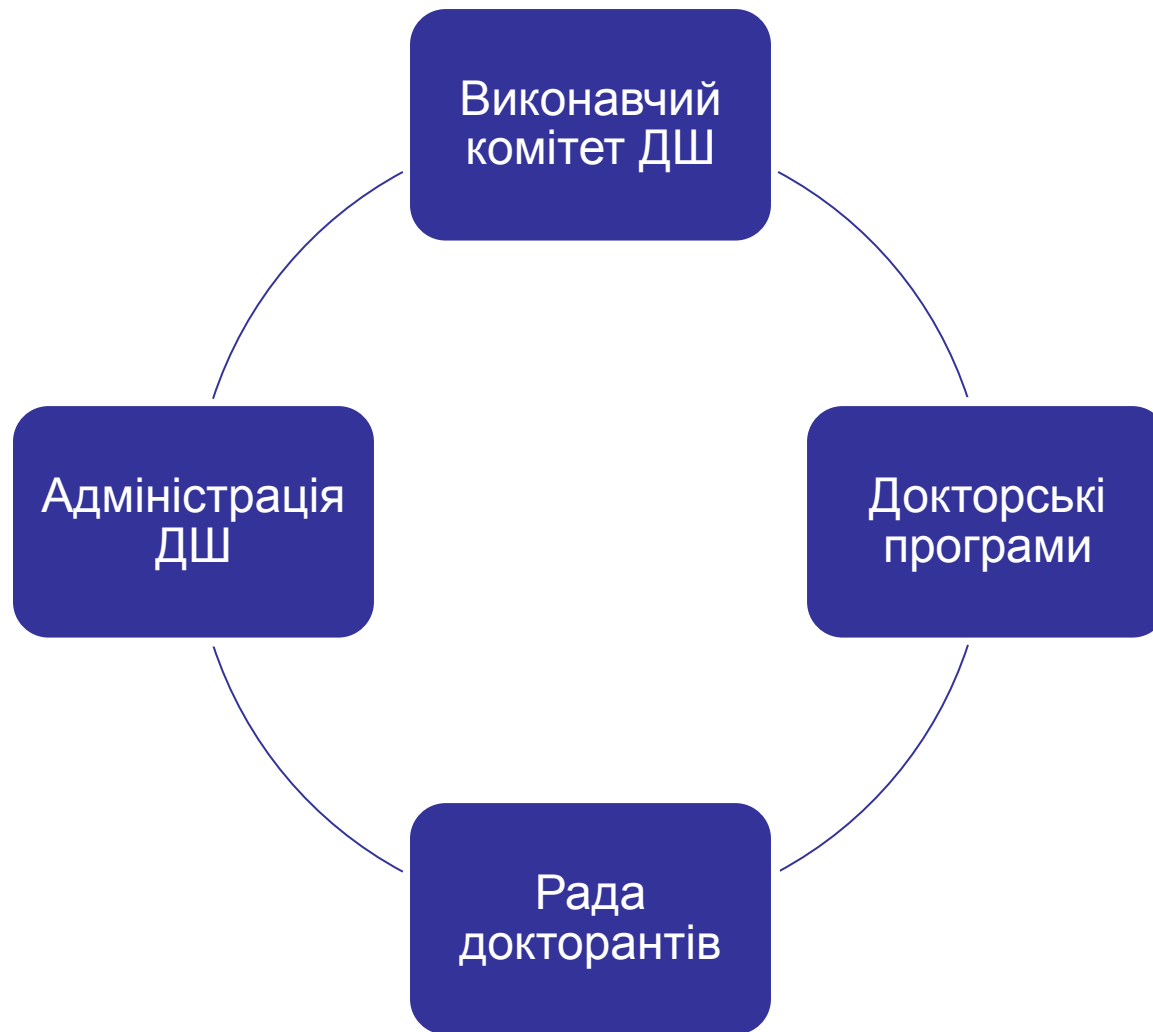
- ДШ НаУКМА спрямовує зусилля на виховання і розвиток навичок активного дослідника, що можуть бути узагальнені в 3 сферах:
- **Сфера R** (research) – знання предмета, навички дослідження, володіння сучасними технологіями досліджень, це основний елемент розвитку науковця;
- **Сфера C** (communication) – виховання здатності до комунікації у межах глобальної наукової спільноти, що включає навички мовлення та презентації і письма, а також уміння формулювати результати дослідження в тій формі, яка потрібна для певної мети чи аудиторії, викладання, уміння планувати свою кар'єру;
- **Сфера M** (management) – тренінг навичок планування та управління дослідженням, пошуку наукових грантів, розвиток особистісної ініціативності, формування робочих груп і спільнот.

Researcher Development Statement

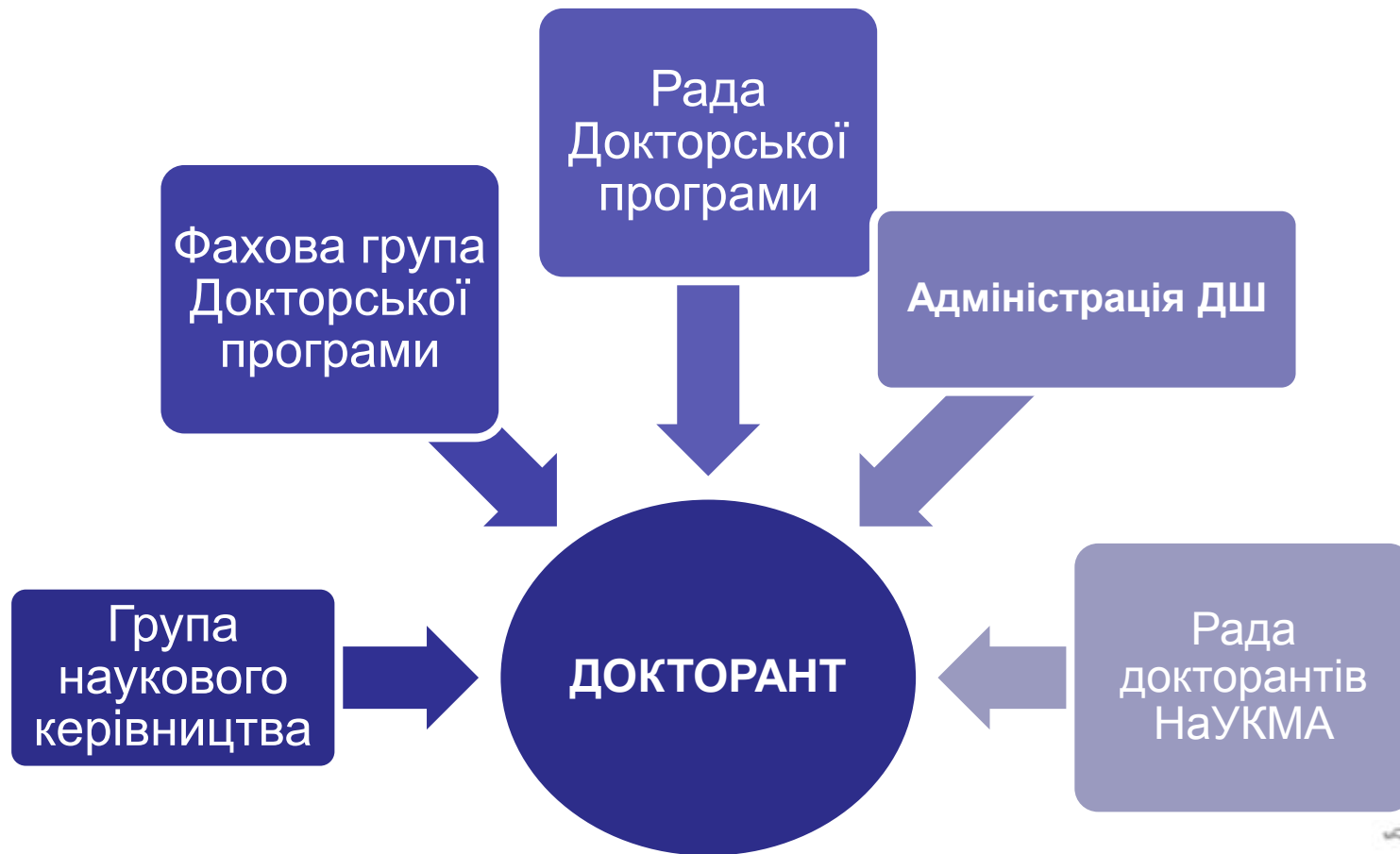
Структура

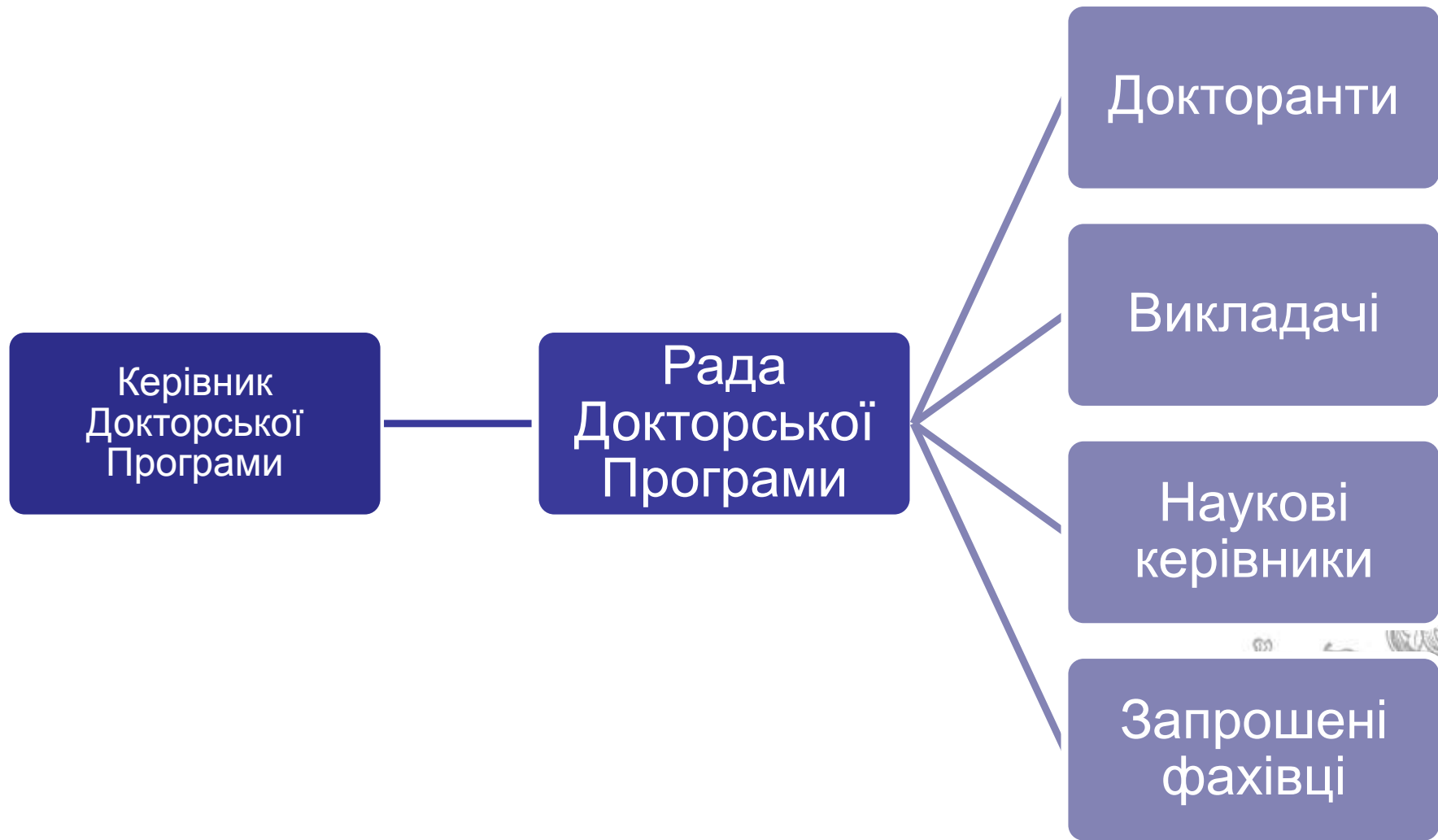
Структура

Колективна підтримка дослідницького розвитку

Doctoral Program Structure

Докторська програма: активне дослідницьке середовище

*Керівник Докторської
Програми (1-2 провідних
фахівці)*

*Рада Докторської
програми (3-5 фахівців)*

Фахова група Докторської
Програми (докторанти,
наукові керівники та
консультанти, викладачі)

Докторська програма

Дослідницька група

Добровільне об'єднання фахівців, які ініціюють створення Докторської програми (мінімум 5 осіб, які є постійними співробітниками НаУКМА) для виконання досліджень у певній галузі, планують освітню програму, яка забезпечує залучення докторантів до академічної діяльності.

Керівник дослідницької групи

Особа, персонально відповідальна за управління науковою та освітньою діяльністю, а також за розвиток Докторської програми; за посадою представляє Докторську програму у Виконавчому комітеті ДШ.

Докторанти

Викладачі

Запрошені консультанти

Наукове керівництво

Група наукових керівників,
основний принцип її формування –
забезпечення максимально повної
експертної підтримки докторанта;

Науковий керівник, який відповідає за
успішність та кінцевий результат
дослідження разом із докторантом,
щорічно оцінює роботу докторанта, й
це впливає на його перехід на
наступний рік;

Консультант(и)

Рада докторантів

Докторантам надана можливість впливати на процес наукової освіти через пряму участь їхнього представника у Виконавчому комітеті ДШ;

Усі види навчання й дослідницької роботи включають процедури відгуку й зворотного зв'язку для докторантів і співробітників ДШ, що буде враховуватися для подальшого вдосконалення наукової освіти;

Адміністрація ДШ підтримує співробітників ДШ у роботі з докторантами.

Загальна оцінка успішності докторанта

- відвідування зустрічей із Групою наукових керівників, активне виконання порад, настанов і завдань, регулярна звітність;
- успішне завершення курсів за навчальними планами ДШ і Докторської програми ДШ НаУКМА;
- активна та регулярна участь у PhD колоквиумі;
- наявність публікацій і відвідування конференцій;
- активна участь у роботі ДШ НаУКМА

вимоги до знань і кваліфікаційної роботи

КВАЛІФІКАЦІЯ PHD

- Присудження кваліфікації доктора філософії (PhD) у певній галузі здійснюється на підставі захисту дисертаційного дослідження, якість якого відповідає вимогам і критеріям Європейського дослідницького простору (ERA).

Критерії завершеного та кваліфікованого індивідуального дослідження PhD

- Значний та оригінальний внесок у знання в певній сфері;
- Обізнаність із відповідними дослідницькими методологіями та техніками та вміння їх правильного застосування;
- Критична оцінка досягнень інших досліджень теми;
- Визначення обмежень і потенціального розвитку отриманих результатів;
- Цілісність і ясний виклад ідей, аргументів і результатів дослідження.

Кваліфікація доктора філософії (PhD)

- досконале оволодіння предметом і методами досліджень;
- здатність самостійно формулювати і вирішувати дослідницькі завдання;
- внесок у розв'язання конкретної наукової проблеми, здобуття й обґрунтування науково значущих результатів дослідження, здійсненого у відповідності до міжнародних академічних стандартів;
- спроможність до критичного аналізу й оцінки наявних знань, їх уточнення і примноження у процесі самостійного наукового дослідження;
- здатність до наукової комунікації і володіння навичками експертної оцінки у межах набутої фахової і дослідницької компетенції;
- спроможність до поширення наукових знань як в академічному, так і суспільному середовищах.

Докторські програми: кваліфікації

- *Фінанси* – спільна докторська програма кафедри фінансів НаУКМА та Києво-Могилянської бізнес школи;
  - кваліфікація «Доктор філософії (PHD) у галузі фінансів»;
- *Управління в охороні здоров'я* - докторська програма Школи охорони здоров'я НаУКМА;
  - кваліфікація «Доктор філософії (PHD) у галузі охорони здоров'я»;
- *Масові комунікації* - докторська програма Школи жураналістики НаУКМА;
  - кваліфікація «Доктор філософії (PHD) у галузі масових комунікацій»;
- *Філософія і література* – спільна докторська програма кафедри літератури та іноземних мов і кафедри філософії та релігієзнавства;
  - кваліфікація «Доктор філософії (PHD) у галузі філософії і літератури»;

Докторська програма: кваліфікації

- *Біологія і біорізномайття* – спільна докторська програма генетичної лабораторії рослин НаУКМА, кафедри екології, Інституту ботаніки НАНУ;
  - кваліфікація «Доктор філософії (PHD) у галузі біології»;
- *Історія Східно-центральної Європи* – спільна докторська програма кафедри історії НаУКМА і Українського католицького університету (Львів);
  - кваліфікація «Доктор філософії (PHD) у галузі історії Європи»;
- *Суспільні трансформації* – спільна докторська програма кафедри соціології і кафедри політології НаУКМА;
  - кваліфікація «Доктор філософії (PHD) у галузі соціальних трансформацій»;
- *Соціальна робота й соціальна політика* – спільна докторська програма кафедри соціології і кафедри політології НаУКМА;
  - кваліфікація «Доктор філософії (PHD) у галузі соціальної роботи»;

- Що більше ми говоримо про значущість ЗНАННЯ, то гостріше відчуваємо кризовий стан освіти й науки в Україні.
- Проте глобальний рух освітніх реформ за останні 10-15 років свідчить: таке цінне для усіх “знання” незважаючи на всі найновіші технології його розповсюдження і трансформації освітньої і наукової систем не надається до інструменталізації і планованого продукування.
- Це завжди диво індивідуального таланту й творчого зусилля.

Література

- Code of Practice for the assurance of academic quality and standards in higher education: Postgraduate research programmes, 2004, prepared by The Quality Assurance Agency for Higher Education (www.qaa.ac.uk);
- Bologna Seminar on “Doctoral Programmes for the European Knowledge Society” (Salzburg, 3–5 February 2005): Conclusions and Recommendations (<http://www.eua.be/cde/publications.aspx>);
- The Framework of Qualifications for the European Higher Education Area / The Bergen Conference of European Ministers Responsible for Higher Education 19-20 May 2005 (<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/qf/overarching.asp>);
- Salzburg II Recommendations: European Universities’ Achievements since 2005 in implementing the Salzburg principles. - European University Association, 2010 (<http://www.eua.be/cde/publications.aspx>);

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

